

Hållbar design

- 1 **EKOLOGI VID PLANERING AV RUM**
- 2 **FLEXIBEL OCH YTEFFEKTIV**
- 3 **ETT RUM SOM TÅL BÅDE SLITAGE OCH TID**
- 4 **TERMINOLOGI**
- 5 **LÄNKAR OCH KÄLLOR**

Allt byggande belastar miljön.

Det är viktigt att vi planerar den byggda miljön omsorgsfullt och ändamålsenligt. Då håller den länge, tjänar sitt syfte väl och blir värd att vårda.

Människor tenderar att ta bättre hand om rum som tilltalar dem och som de uppskattar. Därför är sådana rum också mer långlivade och därmed ekologiska.

I planeringen bör vi även ta hänsyn till byggnadernas och rummets anpassningsbarhet och möjliga användningsområden i framtiden.

REFLEKTERA

Vilka faktorer påverkar rummets ekologi direkt eller indirekt?

MÅNGFALD

grönbyggande

artskydd

bevarande av den
vilda naturen

väderstreck

dagsljus

dimensioner/
yteffektivitet

effektivt
kapacitetsutnyttjande

ENERGI

CIRKULÄR EKONOMI

rummets och
materialens
karaktär

återanvändning

anpassningsbarhet
och flexibilitet

materialåtervinning

underhåll och
reparation

materialens
koldioxidavtryck

livslängd

energiförbrukning

KOLDIOXID

HÅLLBAR ARKITEKTUR
ÄR ÄLSKAD ARKITEKTUR

2

FLEXIBILITET OCH YTEFFEKTIVITET

”Byggnadens storlek och yteffektivitet har stor betydelse för dess energiförbrukning.

En byggnad med överflödigt utrymme förbrukar mer energi i förhållande till antalet användare än ett alternativ som planerats så att det är välfungerande och uppfyller sitt ändamål effektivt.”

”Ett utrymmes flexibilitet och anpassningsbarhet ökar dess användbarhet för olika syften och förlänger en byggnads livslängd i sin helhet.

En skola där lokalerna kan användas för andra ändamål på kvällstid är mer energieffektiv än en skola som står oanvänd om kvällarna, när man granskar förbrukningen av energi i förhållande till den nytta som erhålls.

Lägenheter som kan anpassas till invånarnas livssituationer sparar också energi.

Ett exempel på det är om en del av bostaden kan avskiljas som en mindre lägenhet när familjens storlek förändras, vilket minskar behovet av att värma oanvända rum.”

[https://www.rakennustieto.fi/RT-kortet, Ilmastonmuutos Hillintä ja sopeutuminen rakennetussa ympäristössä, RT 103170](https://www.rakennustieto.fi/RT-kortet,Ilmastonmuutos/Hillintä_ ja_ sopeutuminen_rakennetussa_ympäristössä, RT_103170)

Anpassningsbarhet och flexibilitet behandlas mer ingående i avsnittet Användbarhet och funktionalitet.

ANVÄNDNING AV BYGGNADEN SOM SÅDAN INKLUSIVE UNDERHÅLLSREPARATIONER

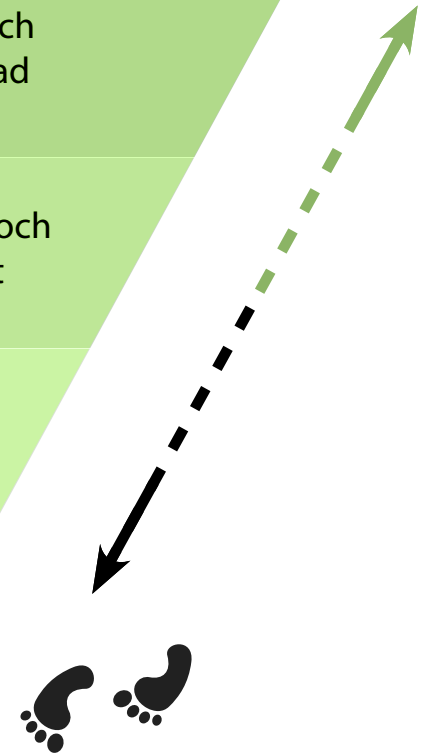
Renovering av utrymmet
för nya behov

Återanvändning av stomme och
byggnadsdelar vid ombyggnad

Återvinning av byggnadsdelar och
material i andra byggprojekt

Användning av byggmaterial
som energikälla

Slutdeponering av
byggavfall

Den mest hållbara lösningen är att använda befintliga byggnader som de är, eftersom rivning och nybyggnad alltid leder till ett större koldioxidavtryck. Ju högre upp i den inverterade pyramiden vi håller oss, desto mindre är klimatpåverkan.

[https://www.rakennustieto.fi/RT-kortet, Ilmastonmuutos](https://www.rakennustieto.fi/RT-kortet,Ilmastonmuutos)
Hillintä ja sopeutuminen rakennetussa ympäristössä, RT 103170

3

ETT RUM SOM TÅL BÅDE SLITAGE OCH TID

Vid planering av rum betyder ekologiskt tänkande bland annat att man väljer material och möbler som tål slitage och tid.

När man planerar offentliga miljöer bör man ta hänsyn till att de ofta har många användare.

Billiga material av låg kvalitet kan på lång sikt visa sig vara en dålig lösning både ekologiskt och ekonomiskt, eftersom de behöver bytas ut oftare. Detta orsakar extra kostnader och belastar miljön.

Hållbara material

- ◆ är av god kvalitet och lämpliga för ändamålet
- ◆ kan underhållas och återvinnas
- ◆ bygger inte på modetrender som förändras snabbt
- ◆ behåller sitt estetiska värde över tid och åldras med värdighet

4

TERMINOLOGI

Med **klimatförändring** avses den globala uppvärmningen som människans verksamhet orsakar. Växthusgaser i atmosfären släpper igenom solens strålning till jordytan, men hindrar värmen från att stråla tillbaka ut i rymden. Växthusgaserna i atmosfären har ökat på grund av människans verksamhet. Bland annat vattenånga, koldioxid och metan är växthusgaser.

Koldioxidavtrycket (CO₂-avtrycket) beskriver de utsläpp som en produkt, aktivitet eller tjänst orsakar under hela sin livscykel. Förutom användningsfasen inkluderas även utsläppen från produktionen i beräkningen, även om de här utsläppen sker utomlands.

Koldioxidhandavtrycket är ett begrepp som visar vilken positiv klimatpåverkan en åtgärd eller produkt, exempelvis en byggnad eller byggnadsdel, har.

Anpassningsbarhet och flexibilitet

betyder att en stadsstruktur, byggnad, bostad eller ett rum kan anpassas efter olika användningssituationer och förhållanden.¹

Effektivt kapacitetsutnyttjande

betyder till exempel att daghem och skolor som också kan användas på kvällstid, på helger och under sommaren har högre användningsgrad. Därför minskar de behovet att bygga separata lokaler för motion och fritid.

”Cirkulär ekonomi är en modell för att producera och konsumera, som inbegriper att dela, låna, återanvända, reparera och återvinna existerande material och produkter så länge som möjligt, för att skapa vidare värde.”²

---

¹ (RT 103058 och RT 93-11232)

² <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/economy/20151201ST005603/mita-kiertotalous-on-ja-miksi-silla-on-merkitysta>

5

LÄNKAR OCH KÄLLOR

<https://www.sitra.fi/artikkelit/naita-resurssiviisautta-lisaavia-asioita-kokeiltiin-taloyhtioissa/>

<https://www.rakennustieto.fi/>

RT-kortet; Ilmastonmuutos

Hillintä ja sopeutuminen rakennetussa ympäristössä, RT 103170

<https://www.rakennustieto.fi/>

RT-kortet

Muuntojousto asuntosuunnittelussa, RT 103058 och RT 93-11232

<https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/economy/20151201ST005603/mita-kiertotalous-on-ja-miksi-silla-on-merkitysta>

https://www.savonia.fi/app/uploads/2021/03/Arkkitehtuurin-ABC-2_Peruskasitteita.pdf

UPPGIFT

HÅLLBAR DESIGN

**Hurdant är ett hållbart rum enligt din åsikt?
Vilken sorts arkitektur vill du bevara och värna om?**

Skapa en stämningsskarta eller begreppskarta.
Dokumentera dina tankar med fotografier,
illustrationer eller text.

Foto: Johanna Strand, 2022